

**Імунізація – це захист Вашого здоров'я і здоров'я
інших громадян!**

Щорічно в 20-х числах квітня в Україні проводиться Український тиждень імунізації, який відбувається одночасно з Всесвітнім та Європейським тижнями імунізації.

Європейський тиждень імунізації у 2020 році відбудеться з 21 по 26 квітня включно.

Цей захід за ініціативою Європейського регіонального бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) проводиться з 2005 року. Організаційні заходи в тиждень імунізації націлені на повернення довіри населення до профілактичних щеплень, доведення до відома батьків, що відмовляються від вакцинації дітей та дорослих достовірної інформації з вуст лікарів стосовно ефективності та безпечності сучасних вакцин.

Одним із ключових повідомлень під час Європейського тижня імунізації це те, що, відповідно до рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я, переривати рутинну імунізацію під час COVID-19 не можна.

Враховуючи вимоги постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 року № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19», просвітницькі заходи до Європейського тижня імунізації мають відбуватися належним чином але в онлайн-форматі.

Головна мета ініціативи «Український тиждень імунізації» - інформувати населення про вакцинацію як найбільш ефективний інструмент захисту від інфекційних хвороб та важливу умову збереження національної безпеки країни.

Вакцинація вважається одним з найбільших досягнень медицини, яке щорічно дає можливість попередити 3 мільйони смертей і 750 тис. випадків дитячої інвалідизації. На даний час за допомогою вакцин людство здатне попередити 30 інфекційних захворювань. Імунізація визнана одним з найефективніших заходів запобігання захворюванням.

На жаль, рівень вакцинації дітей в Україні за даними 2020 року далекий від рекомендованого ВООЗ 95%. Україна має найнижчі показники охоплення щепленнями серед усіх європейських країн та одні з найнижчих у світі, свідчить офіційна статистика МОЗ України, ВООЗ та Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ). Охоплення щепленнями дітей у віці до 1 року складає: БЦЖ – 72,3%, проти поліомієліту – 60,8%, проти кашлюку, дифтерії та правця – 21,0%, проти кору, паротиту та краснухи – 45,5%, проти гепатиту В – 28,8%, проти Хіб-інфекції – 51,6%.

Низьке охоплення вакцинацією в Україні призводить до високих ризиків поширення інфекційних захворювань та створює критичну загрозу для загального стану здоров'я населення країни.

Імунізація

Це процес, під час якого імунна система людини стає захищеною від агента (імуногена). Коли ця система стикається з чужими для тіла молекулами, вона організовує імунну реакцію. Також вона розвиває здатність швидко реагувати на подальші такі випадки завдяки імунній пам'яті. Це є функцією набутого імунітету. Таким чином, шляхом контролюваного наражання людини на імуноген її тіло може навчитись себе захищати: це називають активною

імунізацією. Пасивною імунізацією є пряме вживлення цих елементів у тіло, на противагу самостійному виробленню тілом цих часток.

Імунізацію проводять різними методами, найчастіше — шляхом вакцинації. Вакцини від мікроорганізмів, що спричиняють захворювання, здатні підготувати імунітет тіла й таким чином допомогти боротись або запобігти інфекції. Побутує думка, що імунізація є менш ризикованим та простішим шляхом набуття імунітету до певної хвороби, аніж перенесення м'якшої форми самої хвороби. Вона є важливою і для дітей, і для дорослих, адже може захищати від багатьох захворювань.

Імунізація не лише захищає дітей від смертельних захворювань, а й допомагає у розвитку імунної системи дитячого організму.

Через широке застосування імунізації певні інфекції та хвороби були майже повністю викорінені в певних регіонах та на планеті в цілому. Яскравим прикладом є захворювання на поліоміеліт у США: внаслідок вчасної вакцинації дітей випадків цієї хвороби не було зафіксовано на території країни з 1979 року. Проте все ще існує ризик підхопити це захворювання в інших регіонах. Це стосується осіб, що ніколи не вакцинувались або не отримали необхідної дози повністю, або тих, що подорожують на території, де поліоміеліт все ще є поширенням.

Активну імунізацію/вакцинацію вважають одним з десяти видатних досягнень охорони здоров'я у ХХ столітті.

На сьогоднішній день імунізація вважається одним з найефективніших методів боротьби зі всілякими небезпечними захворюваннями: правець, дифтерію, гепатит, кашлюк та багатьма іншими. Суть методу полягає у введенні людині спеціальної вакцини, яка активізує захисні реакції організму. Вперше даний процес був проведений в кінці 18-го століття.

Згідно з твердженнями фахівців, вакцинація допомагає запобігти безлічі смертей від інфекційних захворювань. Для того, щоб вироблявся імунітет правильно, а негативні наслідки були мінімальними, враховуються багато факторів. Серед них і вік, і стан здоров'я, і уразливість до певних хвороб деяких категорій населення. Варто відзначити, що імунізація – це відмінний спосіб профілактики як самих захворювань, так і їх широкого розповсюдження (наприклад, туберкульозу).

Активна імунізація

Може бути як природною, так і штучною. Природна імунізація виникає після перенесеної хвороби. Друга ж здійснюється шляхом введення вакцин.

Вакцини можуть бути живими, мертвими мікроорганізмами, хімічними, створеними за допомогою генної інженерії, багатокомпонентними, з фрагментами ДНК мікроба. Таким чином, активна імунізація сприяє тривалому ефекту, захищаючи організм від гострих інфекцій.

Введення вакцини може відбуватися різними способами: внутрішньовенно, у м'яз, під шкіру або внутрішньошкірно (найбільше ефективно).

При активній імунізації необхідний правильний розрахунок дози препарату. Якщо норма перевищена, можливий рецидив хвороби. При її зниженні вакцинація буде малоефективною.

Живий вірус, розмножуючись в організмі, стимулює клітинний, секреторний, гуморальний імунітет. Однак такий спосіб імунізації має свої недоліки. Насамперед можливе прогресування хвороби. Також такі вакцини однокомпонентні, так як комбінація їх з іншими мікроорганізмами може дати непередбачену реакцію.

Активна імунізація – це спосіб, який не підходить для людей з імунодефіцитом, пацієнтам з лейкозом, лімфомою, а також тим, хто проходить радіотерапію. Забороняється введення таких вакцин і вагітним жінкам.

Застосування анатоксинів

Нерідко при імунізації застосовують анатоксини. Це речовини, які одержують шляхом впливу на токсин формаліном. Таким чином, він знешкоджується, але зберігає імуномодулюючі властивості. Такі анатоксини використовують для щеплення від правця, дифтерії. Цю вакцинацію проводять у два етапи, перерва між якими повинен становити приблизно 15 місяція. Потім через рік проводять ревакцинацію.

Пасивна імунізація

Тимчасовий імунітет створюється з допомогою пасивної імунізації. При цьому вводяться антитіла до певних антигенів.

Як правило, цей спосіб використовується за умови, коли активна імунізація не була проведена, для лікування укусів павуків, змій.

Таким чином, пасивна імунізація – це метод, який дає лише короткос часовий ефект (хоча і миттєвий) і зазвичай застосовується після контакту зі збудником. Використовують при цьому такі препарати, як людський імуноглобулін (нормальний та специфічний), спеціальні сироватки.

Показаннями до використання імуноглобулінів є профілактика гепатиту, кору, імунодефіцитний стан, затяжні запальні процеси та інфекції. Отримують імуноглобулін з плазми крові дорослої людини. Її попередньо тестують на наявність інфекції. Вводять такі препарати внутрішньом'язово. Максимальна кількість антитіл спостерігається вже на другу добу. Приблизно через 4 тижні вони розпадаються. Деколи при ін'єкції виникають хворобливі відчуття. Тому фахівці рекомендують вводити препарати досить глибоко.

Асоційовані препарати для вакцинації

У ряді випадків практикується асоційована імунізація. Це використання препаратів, які складаються з різних антигенів. Головною перевагою даного способу є зменшення кількості ін'єкцій, необхідних для запровадження кожного

антигену. До того ж така вакцинація сприяє виробленню імунітету за досить короткий строк і дозволяє комбінувати антигени в різних варіантах (в залежності від ситуації епідеміологічної обстановки). Яскравим представником є препарат від коклюшу, правця та дифтерії.

Турова вакцинація

Для того щоб швидко роз'єднати ланцюг передачі певного захворювання, проводиться турова імунізація. Це комплекс заходів, спрямованих на проведення вакцинації дітей (незалежно від того, чи були вони щеплені раніше).

Зазвичай терміни турової імунізації складають від одного тижня до одного місяця. Основна мета таких дій полягає у щепленні всіх груп населення від певної хвороби. Часто такі заходи проводяться в країнах, що розвиваються (поширення інфекції там зустрічається часто, а документація про вакцинацію, як правило, відсутня).

Основні принципи вакцинації

1. Вакцинація стимулює імунну відповідь шляхом утворення в організмі специфічних клітин пам'яті.
2. Наступна інфекція тим же агентом викликає стійку, більш швидку імунну відповідь.
3. Для отримання вакцин використовують штами патогенів, вбиті або ослаблені, їх субклітинні фрагменти або токсини.
4. Вакцини повинні бути безпечними та доступними.

Післявакцинальні ускладнення

Це небажані патологічні процеси, що розвинулися після й імовірніше за все внаслідок імунізації та характеризуються тяжкими або стійкими порушеннями у стані здоров'я після щеплення і потребують серйозних терапевтичних втручань, наприклад анафілактичний шок, судоми, неврологічні порушення, алергійні реакції різного ступеня тяжкості.

Післявакцинальна реакція

Порушення стану здоров'я, що розвинулося після й імовірніше за все внаслідок імунізації, яке швидко минає без наслідків і характеризується

короткою тривалістю (від кількох годин до 1-2 діб). ПВР виникають з достатньо високою постійністю та частотою, а також мають характерний і стереотипний перебіг для зазначеної вакцини. Прояви та частота ПВР визначають ступінь реактогенності вакцини.

Причини ускладнень

- недотримання технології виготовлення вакцин і анатоксинів (недостатня інактивація токсинів, контамінація вакцин тощо);
- порушення вимог транспортування та збереження вакцин і анатоксинів (змінення фізико-хімічних властивостей, порушення вакууму та стерильності);
- порушення правил і техніки проведення щеплення (використання багаторазового інструментарію, невідповідність місця та способу введення виду вакцини), перевищення дози введеного препарату тощо;
- недостатньо ретельний відбір осіб, яким проводять щеплення (невиявлені супутня патологія, протипоказання тощо);
- індивідуальна непередбачуваність (неочікувана сильна алергійна реакція на повторне введення вакцини тощо).

Як допомогти дитині перенести вакцинацію

Ін'єкції викликають у дітей більові відчуття (короткоспільні). Тому перед вакцинацією дитину бажано заспокоїти.

Якщо після щеплення піdnімається температура (особливо вище 39 °C), слід дати лікарські препарати для її зниження. Як правило, в цей період дитина вередує, погано їсть. Не варто проводити з ним активні ігри, примушувати їсти. Краще вибрати якісь спокійні заняття. Необхідно створити в приміщенні комфортні кліматичні умови: повітря не повинен бути сухим, а температура - занадто високою.

Варто пожаліти дитину, приділяти їй увагу, адже в цей час вона особливо цього потребує. Якщо після вакцинації від кору, краснухи і т. п. з'явилася висипка, то це не повинно насторожувати. Зазвичай вона проходить через кілька днів.

Однак будь-які тривалі зміни в поведінці, судоми, проблеми з диханням, млявість упродовж тривалого часу – серйозний привід звернутися до фахівця.

Українське суспільство потребує більшої обізнаності щодо проблематики вакцинації. Лише спільними зусиллями громадськості, медиків та

представників влади, які визнають цю проблему, Україна може досягти змін на краще.

Повернемо довіру населення до профілактичних щеплень!